

Meester- schap

EEN MODEL VOOR HET BEGELEIDEN VAN
PRAKTIJKGERICHT ONDERWIJSONDERZOEK

Meesterschapmodel

Praktijkgericht onderzoek helpt bij het evalueren en verbeteren van de lespraktijk. Maar, de meeste leerkrachten vinden het lastig om dit soort onderzoek uit te voeren. Het Meesterschapmodel ondersteunt hen om hun onderzoeksvaardigheden te verbeteren. Met gebruik van het Meesterschapmodel worden leerkrachten in vier fasen begeleid door onderzoekers. Tijdens deze fasen ontwikkelen de leerkrachten hun onderzoeksvaardigheden en een onderzoekende houding.

Leerkrachten werken samen in teams. Zij bedenken vragen vanuit hun eigen praktijk en gebruiken de resultaten om hun onderwijs te verbeteren. In elke fase voert een team steeds één onderzoek uit. Over de fasen heen verschuift de verantwoordelijkheid geleidelijk aan van de onderzoekers naar de leerkrachten. Door het gebruik van begeleidingsstrategieën worden de leerkrachten voorbereid om in de laatste fase zelfstandig een onderzoek te kunnen uitvoeren, met alleen nog hulp op afroep.

Het Meesterschapmodel is ontwikkeld met leerkrachten uit het primair onderwijs. Op basis van deze ervaringen geven wij voor elke begeleidingsstrategie tips om de begeleiding op passende wijze vorm te geven. De belangrijkste tips worden hiernaast vermeld.

Begeleidingsstrategieën

SCAFFOLDING: Het overnemen van taken en het geven van hints. Het gaat hierbij zowel om het overzicht houden over het gehele onderzoeksproces, als het uitvoeren van specifieke onderzoeksactiviteiten.

FADING: Het geleidelijk verminderen van de ondersteuning door scaffolding.

TIP

Blijf als begeleider beschikbaar voor vragen, juist wanneer ondersteuning wordt afgebouwd. Leerkrachten konden het onderzoek steeds zelfstandiger uitvoeren, maar waardeerden in latere fasen ook de ruimte die zij kregen om vragen te stellen.

MODELLEREN: Het voordoen van een onderzoeksactiviteit én het beschrijven van het denkproces dat hieraan ten grondslag ligt. Modelleren vooraf aan de activiteit had als doel de leerkrachten voor te bereiden op de activiteit; tijdens de activiteit werden deeltaken gemodelleerd; en modelleren na de activiteit gebeurde wanneer deze door de begeleiders was uitgevoerd.

TIP

Modelleren kan het best tijdens de taak gebeuren. Leerkrachten vonden dit de meest natuurlijke en passende vorm van begeleiding. Modelleren vooraf aan de taak is het best beknopt, terwijl achteraf modelleren vraagt om meer aandacht voor de koppeling met de praktijk.

COACHING: Het bieden van feedback op basis van de onderzoeksactiviteiten die de leerkrachten uitvoeren tijdens het onderzoek. Dit kan tijdens of na de activiteiten plaatsvinden.

TIP

Geef, wanneer nodig, direct feedback. Dit geeft leerkrachten de veiligheid het zelf te proberen, zonder dat er onnodig werk wordt uitgevoerd.

EXPLORATIE: Het (vragenderwijs) geven van advies met als doel leerkrachten te stimuleren om zelf oplossingen te vinden voor de problemen waar zij tegenaan lopen tijdens onderzoeksactiviteiten.

TIP

Geef advies waar mogelijk, bied uitvoerige ondersteuning waar nodig. Wanneer er nieuwe, moeilijke activiteiten worden uitgevoerd, is alleen advies niet voldoende. Leerkrachten profiteren dan meer van uitgebreide en diepgaande ondersteuning.

BEVRAGEN: Het als 'kritische vriend' bevragen van de beslissingen die worden genomen tijdens de onderzoeksactiviteiten om de onderzoekende houding van leerkrachten te vergroten.

TIP

Leg uit waarom vragen worden gesteld en bouw het aantal vragen op naarmate de leerkrachten meer ervaring hebben. Vooral in het begin ervaren de leerkrachten de vragen als hinderlijk en zagen zij niet altijd het nut ervan in.

FASE 1: MEEKIJKEN

Begeleiding door:

- Scaffolding
- Modelleren
- Bevragen

FASE 2: MEEDOEN

Begeleiding door:

- Scaffolding/fading
- Coaching
- Bevragen

FASE 3: MEER DOEN

Begeleiding door:

- Scaffolding/fading
- Exploratie
- Bevragen

FASE 4: MEESTERSCHAP

- Begeleiding op afroep

- Verantwoordelijkheid leerkrachten
- Gedeelde verantwoordelijkheid
- Verantwoordelijkheid onderzoekers

TALENT-ontwikkeling

In het NRO-project TALENTontwikkeling werkten de leerkrachten van basisschool Het Talent in Lent samen in vier teams en werden hierbij begeleid door onderzoekers van de Universiteit Twente en de Radboud Universiteit. Per team hebben zij in twee jaar tijd drie praktijkgerichte onderzoeken uitgevoerd over uiteenlopende onderwerpen die door de leerkrachten zelf zijn aangedragen. Bijvoorbeeld het ontwerpen van een toets voor begrijpend lezen of het inzetten van een verhaal als context voor kleutertaken.

Ervaringen van leerkrachten

Wat heeft drie rondes praktijkgericht onderzoek nu opgeleverd? Volgens de leerkrachten zorgde het voor meer interactie tussen collega's, de ontwikkeling van een onderzoekende houding en meer kennis over het doen van onderzoek. Zoals een leerkracht vertelde: *“Dat ik vooral steeds mezelf de vraag kan stellen: waarom doe ik het zo? En niet steeds iets van, gaan we zo doen... Nee, waarom doen we dat dan?”*

Praktijkgericht onderzoek werd gezien als een passend middel voor verdere schoolontwikkeling. Dit vraagt wel om een heldere schoolvisie, de nodige tijd en ruimte, begeleiding en betrokkenheid van de hele school. In de toekomst willen de leerkrachten hun verbeterde onderzoeksvaardigheden blijven gebruiken door het aannemen van een kritische houding tijdens de les en het doen van gedegen onderzoek vooraf aan het invoeren van nieuwe methoden.

Meesterschapmodel

Het Meesterschapmodel biedt concrete aanwijzingen voor het begeleiden van praktijkgericht onderzoek bij de opleiding of nascholing van leerkrachten. Mogelijke toepassingen zijn:

- ⊕ Het ontwikkelen van een doorlopende leerlijn 'praktijkgericht onderzoek'
- ⊕ Het begeleiden van onderzoeksopdrachten op verschillende niveaus
- ⊕ Het ondersteunen van praktijkbegeleiders in de (stage)scholen

MEER INFORMATIE?

Noortje Janssen

Radboud Universiteit, Onderwijswetenschappen
Postbus 9104, 6500 HE Nijmegen / n.janssen@pwo.ru.nl

Amber Walraven

Radboud Universiteit, Radboud Docenten Academie
Postbus 9104, 6500 HE Nijmegen / a.walraven@docentenacademie.ru.nl

Blog: didactiefonline.nl/artikel/talentontwikkeling

Het Meesterschapmodel is ontwikkeld in het NRO-project TALENTontwikkeling.
